

Informatie voor de raad

Onderwerp	-	RIVUS strategie en uitvoeringsprogramma water
Portefeuillehouder	-	R.W.J. van Leeuwen (wethouder)
Eenheid	-	Ruimtelijke Ontwikkeling
Contactpersoon	-	Rick Veenhof
Contactgegevens	-	r.veenhof@dalfsen.nl
Openbaarheid	-	Openbaar

Behandeld in collegevergadering van 16 mei 2023
Behandeling in raadsvergadering van 26 juni 2023

Kernboodschap:

Het college van B&W stelt u voor kennis te nemen van:

De strategie Water en het uitvoeringsprogramma van het samenwerkingsverband RIVUS.

Toelichting:

Binnen het platform water van RIVUS streven we gezamenlijk maatschappelijke doelen na op het gebied van gezondheid, waterkwaliteit, een toekomstbestendig watersysteem en duurzaamheid. Dit sluit aan bij de doelen in gemeentelijk rioleringsplan 2022-2026, waaronder het belangrijkste strategische doel van de riolering om de volksgezondheid te beschermen. In de strategie water zijn de ambities uit het bestuursakkoord voor een aantal waterthema's uitgewerkt. In de strategie wordt teruggeblikt op thema's en uitgevoerde projecten voor 2021 en beschrijft vervolgens de uitdagingen en ontwikkelingen in de (afval)waterketen en het watersysteem. Daaruit volgen doelen voor de fysieke leefomgeving en voor de regionale samenwerking. Vervolgens geeft de strategie weer hoe we als RIVUS samenwerken om de doelen te realiseren. De aanvraag van RIVUS impuls gelden draagt bij aan het komen tot een klimaatadaptief Dalfsen in 2050.

De strategie is daarmee een kapstok voor de maatregelen vanuit RIVUS en sluit aan bij de maatregelen van de gemeente Dalfsen. Door samen projecten op te pakken, wordt de kennis binnen de partners optimaal benut en verspreid en bespaart dit de partners tijd. Het uitvoeringsprogramma bevat de acties en projecten die binnen de regio gezamenlijk worden opgepakt. Deze zijn onderverdeeld in:

- Analyse en onderzoek: waaronder onderzoeken naar een gezamenlijke datapost en meetnet, het uitvoeren van de branchestandaard gemeentelijke watertaken en wat de impact is van ruimtelijke ontwikkelingen op de waterketen.
- Beleidsontwikkeling en afwegingskaders: waaronder een gezamenlijk beleidskader voor omgang met afvalwater in het buitengebied.
- Instrumenten: bijvoorbeeld het gezamenlijk opstellen van bouwstenen water en riolering in het omgevingsplan in relatie (Bruidsschat Omgevingswet)

Het uitvoeringsprogramma wordt uitgevoerd vanuit RIVUS, waar onze organisatie bestuurlijk en ambtelijk in deelneemt. Het ambtelijk platform water speelt daarin een belangrijke rol. Vanuit dit platform worden de acties en projecten opgepakt en gecoördineerd. Over de benodigde capaciteit voor acties en projecten in het programma zijn in RIVUS verband afspraken gemaakt.

Het uitvoeringsprogramma is dynamisch en richt zich op de periode 2023-2027. Uiterlijk in 2027 zal bijstelling en aanvulling plaatsvinden. De projectenlijst wordt jaarlijks geactualiseerd.

Financiën:

Vanaf 2021 kunnen gemeenten, provincies en waterschappen gebruikmaken van de impulsregeling klimaatadaptatie. Op basis van de strategie (klimaat) en het uitvoeringsprogramma (klimaat) kan RIVUS via de subsidieregeling een bijdrage van het Rijk krijgen voor klimaatadaptatiemaatregelen. RIVUS kan tot en met 2023 jaarlijks een aanvraag indienen. Als onderdeel van de tweede aanvraag wordt door de gemeente Dalfsen een bijdrage gevraagd voor aanvullende klimaatmaatregelen welke gerealiseerd worden bij:

- Herinrichten Wilhelminastraat
- Herstructurering hemelwaterafvoer Polhaarweg
- Aanpassingen Zorgcentrum Rosengaerde

Communicatie:

Er wordt in RIVUS verband gecommuniceerd over de vaststelling van de adaptatiestrategie en het uitvoeringsprogramma

Vervolg:

In het bestuursakkoord wordt een toelichting gegeven op het uitvoeringsprogramma in de vorm van 6 actielijnen. Deze worden verder uitgewerkt in de platforms water, klimaat en communicatie, besproken in het kernteam en de regiegroep en uitgevoerd in werkgroepen. Terugkoppeling over de voortgang vindt plaats in het bestuurlijk overleg van RIVUS.

Bijlagen:

Bijlage 1 RIVUS strategie water – kompas voor de wateropgaven in West-Overijssel
Bijlage 2 RIVUS Uitvoeringsprogramma

Burgemeester en wethouders van de gemeente Dalfsen,

de burgemeester
drs. E. van Lente

de gemeentesecretaris
H.J. van der Woude

RIVUS strategie water

Kompas voor de wateropgaven in West-Overijssel

Colofon

Rapporttitel:	<i>RIVUS strategie water</i>
Datum:	<i>21 september 2022</i>
Auteurs:	<i>Gert Dekker</i> (Ambient) <i>Sebastiaan van den Oever</i> (Ambient)
Contactgegevens:	Ambiënt Advies B.V. Lange Hagelstraat 30, 3581 BK Utrecht Postbus 255, 3500 AG Utrecht Telefoon: 06-41344011 Email: g.dekker@ambient.nl Website: www.ambient.nl

Inhoudsopgave

1.	Water als drager van de leefomgeving in West Overijssel	3
2.	Wat hebben we al gerealiseerd?	4
3.	Wat zijn onze uitdagingen nu en in de toekomst?	5
4.	Wat willen we met elkaar bereiken en hoe doen we dat?	7
4.1	Doelen en actielijnen	7
4.2	Gezamenlijke doelen voor de fysieke leefomgeving	7
4.3	Doelen van de regionale samenwerking	8
4.4	Bedrijfszekerheid (afval)waterketen als randvoorwaarde	8
4.5	Leidende principes.....	8
4.6	Actie lijnen en een realiserende regio	9
5.	Hoe gaan we dat organiseren?	10

1. Water als drager van de leefomgeving in West Overijssel

West-Overijssel bestaat uit oude en nieuwe grond. Van hoge droge zandgronden tot rivierlandschappen met dijken en van veenweidegebieden tot polders. Al honderden jaren wordt hier geleefd met water als VRIEND én VIJAND. Menige storm en overstroming heeft veel verdriet en schade gebracht, maar het water zorgde ook voor welvaart en voorspoed via handel en transport over de IJssel en de Zuiderzee, bouwen op de hoge zandruggen en landbouw op de vruchtbare rivierklei. Kortom: Water is van oudsher een drager voor de leefomgeving in West-Overijssel, zowel landschappelijk als voor het faciliteren van de functies wonen, werken en recreëren.

Klimaatverandering en een toenemende druk op de ruimte (door intensief gebruik en verstedelijking) vormen een uitdaging om de leefomgeving leefbaar te houden. Het omgaan met deze uitdagingen vraagt om inzet op lokale (gemeenten) en regionale schaal (RIVUS). Wij staan samen aan de lat voor de realisatie van een veilige en aantrekkelijke leefomgeving. Als RIVUS kunnen we oplossingen treffen die het lokale niveau overstijgen, waarbij we voorkomen dat alle partijen afzonderlijk telkens hetzelfde wiel (moeten) uitvinden. Daarmee jagen we de uitvoering bij de afzonderlijke partners aan.

Sinds 2013 werken de gemeenten Dalfsen, Deventer, Kampen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Zwolle, Zwartewaterland, provincie Overijssel en Waterschap Drents Overijsselse Delta samen aan een duurzaam en doelmatig afvalwatersysteem. In maart 2022 tekenden de partners het Bestuursakkoord Water & Klimaatadaptatie 2022 -2027. Hierin zetten zij de RIVUS samenwerking voort op het gebied van water en klimaat, waarmee de agenda van RIVUS verder is verbreed.

Het bestuursakkoord is uitgewerkt in twee sporen, namelijk klimaatadaptatie en water. Elk spoor heeft een eigen strategie en uitvoeringsprogramma. Klimaatadaptatie en water hangen natuurlijk sterk met elkaar samen. Beide sporen kennen daarom een duidelijke samenhang.

Voor u ligt de strategie water, waarin de ambities uit het bestuursakkoord voor een aantal waterthema's is uitgewerkt. De strategie start met een korte terugblik op thema's en uitgevoerde projecten en beschrijft vervolgens de uitdagingen en ontwikkelingen in de (afval)waterketen en het watersysteem. Daaruit volgen doelen voor de fysieke leefomgeving en voor de regionale samenwerking. Vervolgens geeft de strategie weer hoe we als RIVUS samenwerken om de doelen te realiseren.

2. Wat hebben we al gerealiseerd?

Sinds 2013 hebben de RIVUS-partners programmatisch en effectief gewerkt aan gezamenlijke ambities en doelen. Bij de start waren de RIVUS-partners gericht op:

- het vergroten van de professionaliteit in het beheer van de afvalwaterketen
- het realiseren van een besparing (minder meer), oplopend tot een bedrag van 6 miljoen euro per jaar vanaf het jaar 2020
- het realiseren van een duurzamere waterketen en
- het laten afnemen van de kwetsbaarheid van de organisatie van de beheertaken in de afvalwaterketen.

De kostenbesparing kwam voort uit nationale afspraken over kostenbesparing in de waterketen in het Bestuursakkoord Water (BAW, 2011). De kostenbesparingen zijn inmiddels gerealiseerd (zie RIVUS thermometer 2019) en het zwaartepunt in de ambities is geleidelijk verschoven naar de aspecten professionaliteit, duurzaamheid en kwetsbaarheid.

De gezamenlijk ambities voor (het beheer) van de afvalwaterketen zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op de RIVUS visie (afval)waterketen 2030 (zie tekstkader hoofdstuk 3 en Figuur 1). De visie was en is een belangrijke bron van energie voor het programma. De uitgevoerde projecten binnen RIVUS omvatten veel verschillende thema's, zoals meten & monitoren in de (afval)waterketen, kennisuitwisseling over rioolbeheer- en onderhoud, duurzaamheid & circulariteit en communicatie over watergebruik. Voorbeelden van deze projecten zijn:

- Uniformering beheer mechanische riolering
- Afstemming wegbeheer en rioolbeheer
- Functioneren (afval)waterketen (data, meten en monitoren)
- Verlenging levensduur riolering

Het uitvoeringsprogramma water geeft in hoofdstuk 2 een overzicht van de gerealiseerde RIVUS-projecten.

3. Wat zijn onze uitdagingen nu en in de toekomst?

Het beheer van de (afval)waterketen en het (stedelijk) watersysteem en de context waarin het zich afspeelt, is continu in beweging. Maatschappelijke ontwikkelingen hebben directe invloed op het werkveld¹ en leiden tot een aantal wateropgaven in West-Overijssel, zoals het in stand houden en uitbreiden van de (afval)waterketen, het klimaat adaptief inrichten van de openbare ruimte, het versterken van waterkeringen, het verbeteren van de waterkwaliteit en het verbeteren van de afvoer- en bergingscapaciteit van het watersysteem. Het werkveld bij gemeenten en waterschap is de laatste decennia sterk veranderd.

Klimaatverandering zorgt voor een toenemende kans op weersextremen. Hevige regenval en perioden van hitte en droogte hebben gevolgen voor de kwaliteit en kwantiteit van grond- en oppervlaktewater en de kwaliteit van de gehele leefomgeving. De uitdaging is om de bebouwde omgeving en het landelijk gebied zodanig in te richten dat de negatieve gevolgen van de effecten van weersextremen beperkt blijven. Daarnaast hebben ook de woningbouwopgave en drukte in de ondergrond gevolgen voor de leefomgeving. In het kader van deze opgaven stelt het kabinet nieuw nationaal ruimtelijk beleid op. De Nationale omgevingsvisie (NOVI) wordt aangescherpt met nationale structurerende keuzes. De grote, urgente opgaven krijgen vorm en uitvoering via verschillende nationale programma's, zoals het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het Programma Water en bodem als Basis. Deze programma's worden op termijn mede sturend voor de uitvoering van beheertaken in de (afval)waterketen en het (stedelijk) waterbeheer.

Ook de energietransitie raakt de (afval)waterketen, doordat de deze consequenties kan hebben voor de inrichting van de ondergrond in wijken en straten en de (afval)waterketen zelf mogelijkheden kent voor energiebesparing en terugwinnen van duurzame energie. Naast de energietransitie heeft ook het sluiten van kringlopen en het beperken van afvalstromen consequenties voor (innovatie in) de (afval)waterketen.

De Omgevingswet vraagt om een andere manier van werken. Er wordt uitgegaan van samenwerking met alle betrokken partijen (participatie), waarbij wordt geluisterd naar de wensen vanuit de samenleving met oog voor het waarborgen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De overheid moet daarom ook vanuit het waterbelang en het waarborgen van (ruimtelijke) kwaliteit aangeven wat wel en niet kan.

De opkomst van datagedreven werken, nieuwe zuiveringstechnieken en de toename van (nieuwe) stoffen in het afvalwater zijn andere ontwikkelingen die invloed hebben op de (afval)waterketen en brengen uitdagingen en mogelijkheden met zich mee.

Het komen tot zorgvuldige afwegingen en doelmatige beheer- en investeringsbeslissingen vraagt enerzijds om voldoende inzicht in de toestand en in het functioneren van de (afval)waterketen en het watersysteem en anderzijds voldoende (ervarings)kennis en capaciteit in de organisatie van de RIVUS-partners. Mede als gevolg van de toenemende vergrijzing staat dit laatste onder druk. Samen werken aan de wateropgaven van vandaag en morgen is daarom ons gezamenlijk vertrekpunt.

¹ Beschrijving maatschappelijke ontwikkelingen is deels gebaseerd op de module water- en rioleringsprogramma van de Kennisbank van Stichting RIONED (Dekker & Van Esch 2022).

Visie afvalwaterketen 2013

In 2013 hebben de RIVUS partners een gezamenlijk beeld geschetst van de (afval)waterketen in 2030. Het doel van de visie is om bepalende ontwikkelingen van de (afval)waterketen en hoe we hierop acteren in beeld te hebben en een kapstok te bieden voor (toekomstige) maatregelen en samenwerking. In de RIVUS visie zijn vijf thema's geïdentificeerd:

1. Volksgezondheid
Voorkomen contact met water waarin ziekteverwekkers zitten (water op straat, overstortwater, wadi's). Meer duidelijkheid antibiotica-resistentie nodig.
2. Klimaatbestendigheid
Adaptatie nodig voor beperken wateroverlast, hittestress, watertekort en waterkwaliteitseffecten. Daarbij richten op haalbare meerwaarde.
3. Milieu-impact
Van focus op alleen het voldoen aan normen naar waarde voor de maatschappij (incl. effecten op de omgeving).
4. Bedrijfszekerheid
Meer bewust en expliciet keuzes maken door risico gestuurd ontwerp en beheer. Meer transparantie en verantwoording nodig intern en extern. Kennis borgen en in huis halen.
5. Energie & grondstoffen
Stapsgewijs bijdragen aan transitie naar een circulaire maatschappij door waardevolle componenten in afvalwater te benutten en bouwmaterialen her te gebruiken door vergaand scheiden. Voor een echte doorbraak is kritische massa nodig.

Figuur 1 geeft de samenvatting van deze visie. We zijn inmiddels halverwege het tijdspad tussen het ontwikkelen van de visie en het eindbeeld. Een aantal maatschappelijke ontwikkelingen zetten zich versneld voort. De visie 2030 als toekomstbeeld is bedoeld als 'stip op de horizon' en nog steeds actueel².

Figuur 1 Rivus visie afvalwaterketen 2030

² <https://www.rivus.net/visie/album/visie-beeld/>

De doelenboom geeft bijbehorende subdoelen weer. De verschillende doelen en subdoelen hangen onderling samen. De doelstellingen onder toekomst bestendig watersysteem hebben zowel betrekking op klimaatadaptatie als op het thema water. Bij klimaatadaptatie ligt de nadruk op het functioneren bij extreme situaties. Bij het thema water ligt de nadruk meer op het functioneren op reguliere situaties.

Iedere organisatie werkt de doelen specifiek uit, passend binnen de eigen organisatie (en taken) en het eigen grond- en beheergebied.

4.3 Doelen van de regionale samenwerking

De afspraken in het regionale bestuursakkoord staan in het teken van regionale samenwerking. Samenwerking om een waterbestendige en kwalitatief aantrekkelijke woon- en werkregio te kunnen realiseren en uitvoering aan te jagen, in samenhang met andere strategische opgaven en rekening houdend met grensoverschrijdend karakter.

Het realiseren van de doelen uit het bestuursakkoord leidt tot specifieke samenwerkingsdoelen voor het *Platform Water*:

- A. Verminderen kwetsbaarheid (capaciteit, cybersecurity)
- B. Verbeteren kwaliteit uitvoering
- C. Kennisontwikkeling (benutten kennis en capaciteit)
- D. Kostenbesparing
- E. Benutten kansen digitalisering

4.4 Bedrijfszekerheid (afval)waterketen als randvoorwaarde

De basis voor het functioneren van de (afval)waterketen en het voorkomen van risico's voor volksgezondheid en het milieu is bedrijfszekerheid. Bedrijfszekerheid is daarom een randvoorwaarde voor de regionale samenwerking in de (afval)waterketen. Bedrijfszekerheid creëren we door meer bewust en expliciet keuzes te maken middels risico gestuurd ontwerp en beheer. Daarnaast is voor bedrijfszekerheid transparantie en verantwoording nodig, zowel in de eigen organisaties als naar de omgeving. Bedrijfszekerheid bereiken we ook door kennis te borgen en in huis te halen. Dit sluit aan bij de doelen voor regionale samenwerking.

4.5 Leidende principes

We werken samen vanuit leidende principes om de eerder genoemde (samenwerkings)doelen te realiseren. Deze principes geven richting bij (strategische) beleids- en beheerkeuzes die we maken.

1. Handelen op basis van inzicht in de toestand en daadwerkelijk functioneren van het (afval)watersysteem.
2. Integrale benadering:
 - (Afval)waterketen (inzamelen-transport-zuiveren)
 - Interactie deelsystemen (regenwater-grondwater-oppervlaktewater)
3. Inrichting en beheer openbare ruimte gebiedsgericht en integraal:
 - Samenhang tussen domeinen assetmanagement, zowel boven – als ondergrond
4. Anticiperen op (ruimtelijke) ontwikkelingen:
 - Water is (mede) sturend bij ontwikkelingen (inbreng begin planproces)
 - Laten zien dat het kan: Samen aan de slag in ruimtelijke plannen met de omgang met zorgwekkende stoffen, klimaatadaptatie, monitoren, circulariteit, etc.

4.6 Actie lijnen en een realiserende regio

RIVUS is een realiserende regio. Vanuit het bestuursakkoord gaan we in de RIVUS werkregio aan de slag met zes actielijnen voor water en klimaat, om bij te dragen aan de verschillende opgaven:

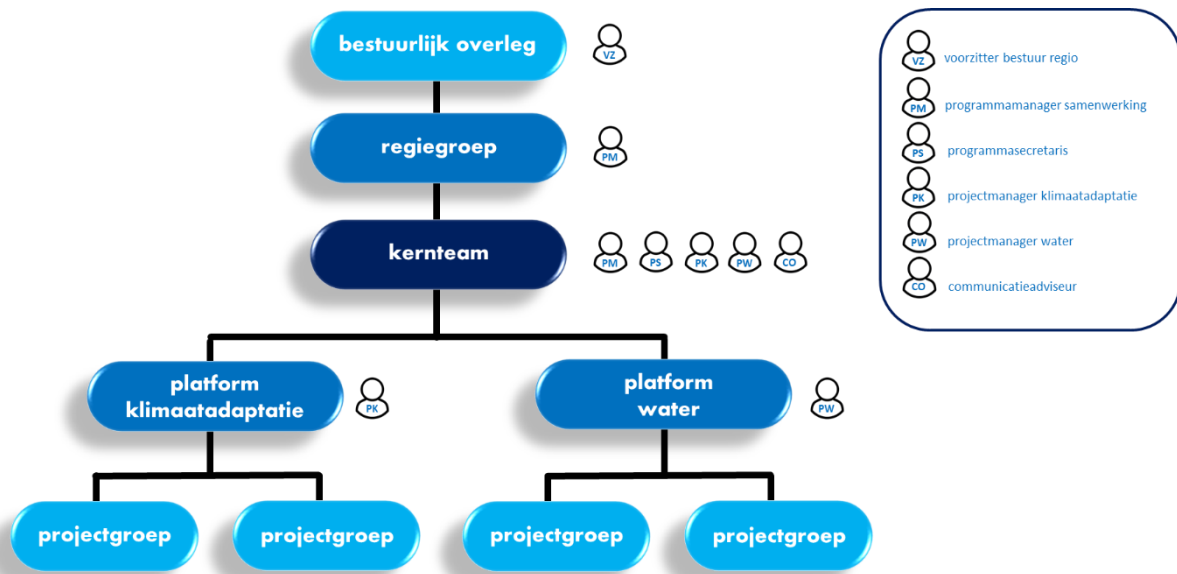
1. Gebiedsgerichte kaders ontwikkelen
2. Goede inpassing van ruimtelijke ontwikkeling in watersysteem en -keten organiseren
3. Mogelijkheden 'nieuw helpt oud' uitwerken (opwentelen)
4. Samen instrumenten ontwikkelen
5. Regionaal klimaatbestendig watersysteem en – keten optimaliseren en de continuïteit borgen
6. Integratie actielijnen

In het bijbehorende uitvoeringsprogramma water werken we deze actielijnen uit in concrete projecten. Onderstaande tabel geeft een overzicht van projecten en actielijnen.

Tabel 1 Actielijnen en projecten

Actielijn	Analyse & onderzoek	Beleidsontwikkeling & afwegingskaders	Instrumenten	Projecten in de fysieke leefomgeving
1. Gebiedsgerichte kaders ontwikkelen		- Beleidskader omgang met afvalwater buitengebied	- Gezamenlijke aanpak en afspraken omgevingsdienst (VTH)	
2. Goede inpassing van ruimtelijke ontwikkeling en watersysteem en – keten ontwikkelen	- Impactanalyse ruimtelijke ontwikkelingen & transformaties		-	Systeem- en ketenmaatregelen
3. Mogelijkheden 'nieuw helpt oud' uitwerken (opwentelen)			- Bouwstenen (afval)water en ruimtelijke ontwikkelingen	
4. Samen instrumenten ontwikkelen	- Gezamenlijke datapost meetdata - Gezamenlijke aanpak standaardisatie GWSW - Uitbreiden gezamenlijk meetnet	- Afwegingskader lozingen bedrijfsmatig afvalwater - Afwegingskader circulariteit - Asset management, integraal beheer openbare ruimte	- Bouwsteen water en riolering in het omgevingsplan - Bouwsteen tariefsysteem rioolheffing	-
5. Regionaal klimaatbestendig watersysteem en – keten optimaliseren en (personele) continuïteit waarborgen	- Branchestandaard gemeentelijke watertaken - Inventarisatie meerwaarde gezamenlijk gemalenbeheer	- Doelstelling waterkwaliteit overige wateren en afwegingskader RO	-	Systeem- en ketenmaatregelen

5. Hoe gaan we dat organiseren?

Figuur 3 Organisatiemodel RIVUS

Het organisatiemodel uit het regionale bestuursakkoord (Figuur 3) geeft de positie van het platform binnen RIVUS aan en is het uitgangspunt voor de samenwerking binnen het *Platform Water*. We verbreden het *Platform Water* van de oorspronkelijke focus op de (afval)waterketen naar het watersysteem en betrekken ook de thema's uit het Sallands Wateroverleg en de voormalige beleids- en beheertafel.

Het reguliere overleg van het platform water richten we zodanig in dat de agenda herkenbare onderdelen bevat voor verschillende doelgroepen (o.a. beleidsmedewerkers, beheerders, (afval)waterketen en watersysteem). De samenstelling van het overleg kan daarmee per agendapunt verschillen. Daarnaast starten we met projectgroepen die aan concrete projecten werken. Het uitvoeringsprogramma geeft hier invulling aan.

Water heeft veel raakvlakken met klimaatadaptatie. We zoeken daarom in het platform water actief de verbinding met het platform klimaatadaptatie.

RIVUS uitvoeringsprogramma water

Colofon

Rapporttitel:	<i>RIVUS uitvoeringsprogramma water</i>
Datum:	<i>21 september 2022</i>
Auteurs:	<i>Gert Dekker</i> (Ambient) <i>Sebastiaan van den Oever</i> (Ambient)
Contactgegevens:	Ambiënt Advies B.V. Lange Hagelstraat 30, 3581 BK Utrecht Postbus 255, 3500 AG Utrecht Telefoon: 06-41344011 Email: g.dekker@ambient.nl Website: www.ambient.nl

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Wat hebben we al gerealiseerd?.....	4
3.	Wat gaan we doen in de periode 2022-2027?	5
3.1	Periodieke werkbijeenkomsten kennisuitwisseling	5
3.2	Regionale afstemming.....	5
3.3	Projecten	6
4.	Analyse en onderzoek	8
4.1	Afbakening.....	8
4.2	Projecten	9
	Gezamenlijke datapost meetdata (dataplatform).....	10
	Gezamenlijke aanpak standaardisatie door Gegevenswoordenboek Stedelijk water (GWSW) ...	11
	Uitbreiden gezamenlijk meetnet.....	12
	Branchestandaard gemeentelijke watertaken.....	13
	Impact analyse ruimtelijke ontwikkelingen en transformaties.....	14
	Inventarisatie meerwaarde gezamenlijk gemalenbeheer.....	15
5.	Beleidsontwikkeling en afwegingskaders.....	16
5.1	Afbakening.....	16
5.2	Projecten	17
	Gezamenlijk beleidskader omgang met afvalwater buitengebied.....	17
	Gezamenlijk afwegingskader lozingen bedrijfsmatig afvalwater.....	18
	Afleiden doelstelling waterkwaliteit overige wateren en afwegingskader (ruimtelijke) ontwikkelingen	19
	Gezamenlijk afwegingskader circulaire economie en afvalwater.....	20
	Kennis uitwisselen asset management i.r.t. integraal beheer openbare ruimte.....	21
6.	Instrumenten.....	22
6.1	Afbakening.....	22
6.2	Projecten	23
	Bouwstenen (afval)water en ruimtelijke ontwikkelingen (opwentelen)	23
	Bouwsteen water en riolering in het omgevingsplan	24
	(incl. bruidsschat Omgevingswet)	24
	Gezamenlijke aanpak en afspraken omgevingsdienst / VTH-traject.....	25
	Bouwsteen tariefsysteem rioolheffing.....	26
7.	Projecten in de fysieke leefomgeving	27

1. Inleiding

In maart 2022 tekenden de gemeenten Dalfsen, Deventer, Kampen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Zwolle, Zwartewaterland, de provincie Overijssel en Waterschap Drents Overijsselse Delta het Bestuursakkoord Water & Klimaatadaptatie 2022 -2027. Hierin zetten zij de RIVUS samenwerking voort op het gebied van water en klimaat. Het bestuursakkoord is vertaald in een strategie water, waarin de ambities uit het bestuursakkoord zijn uitgewerkt in doelstellingen en leidende principes. Ook geeft de strategie weer hoe we binnen het platform water samenwerken om deze doelen te realiseren en wat de samenhang is met het platform klimaatadaptatie.

Voor u ligt het uitvoeringsprogramma water dat is gebaseerd op de ambities en afspraken in het bestuursakkoord en de strategie water. Het uitvoeringsprogramma water bevat concrete acties en projecten voor de komende jaren en is gericht op projecten die in de regio gezamenlijk worden opgepakt in de periode 2022 - 2027.

Het uitvoeringsprogramma water bestaat uit de volgende onderdelen:

- Terugblik (hoofdstuk 2)
- Activiteitenoverzicht (hoofdstuk 3)
- Analyse en onderzoek (hoofdstuk 4)
- Beleidsontwikkeling en afwegingskaders (hoofdstuk 5)
- Instrumenten (hoofdstuk 6)
- Projecten in de fysieke leefomgeving (hoofdstuk 7)

Het uitvoeringsprogramma vormt de basis voor de regionale samenwerking op het thema water. Op basis van de prioritering in het uitvoeringsprogramma zal voor elk project een specifiek plan van aanpak worden uitgewerkt, waarin in meer detail activiteiten, beoogd resultaat, projectteam en budget worden beschreven. De factsheets in het uitvoeringsprogramma (hoofdstukken 4 t/m 6) zijn hierbij het vertrekpunt. Elk plan van aanpak zal ter besluitvorming aan de regiegroep worden voorgelegd.

Voor een aantal projecten geldt dat deze raken aan strategische keuzes en organisatiebelangen (o.a. gezamenlijk dataplatform, gemalenbeheer, branchestandaard, gezamenlijk beleidskader [*niet uitputtend*]). Daarom is het van belang dat voor deze projecten in het plan van aanpak ook wordt ingegaan op de rol van management en bestuur tijdens de uitvoering van het project.

2. Wat hebben we al gerealiseerd?

Sinds 2013 hebben de RIVUS-partners effectief gewerkt aan gezamenlijke ambities en doelen in de vorm van een tweetal uitvoeringsprogramma's over de perioden 2013 – 2016 en 2016-2020.

De ambities en doelen waren voor een belangrijk deel gebaseerd op de RIVUS visie (afval)waterketen 2030. De visie schetst een beeld van de toekomst en de gewenste situatie in de waterketen op de lange termijn. De visie was en is een belangrijke bron van energie voor het programma.

De uitgevoerde projecten binnen RIVUS omvatten veel verschillende thema's, zoals communicatie, meten & monitoren, kennisuitwisseling over rioolbeheer- en onderhoud en duurzaamheid & circulariteit.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de (uitgevoerde) projecten in de afgelopen jaren met bijbehorende deelactiviteiten en de looptijd van deze projecten.

Tabel 1: : Overzicht gerealiseerde RIVUS projecten.

Project	Deelactiviteiten	2014-2015	2016-2017	2018-2019	2020-2021	2022-
Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> * Communicatieactiviteiten * Website, nieuwsbrieven, bijeenkomsten 					
Incidentenplan	<ul style="list-style-type: none"> * Coördinatieschema incidentenbestrijding. * Rode knop procedure persleiding Holtenbroek - RWZI 					
Functioneren afvalwaterketen DMM (data, meten en monitoren)	<ul style="list-style-type: none"> * Opstellen meetplan per zuiveringskring. * Operationeel maken meetnetwerk. * Rapportage metingen (formats). * Evaluatie meetplannen. 					
Systeemkennis Afvalwaterketen	<ul style="list-style-type: none"> * Invullen formats (stelselkenmerken, blokkenschema, overzichtstekening en zuiverings- en lozingswerken). 					
Financiële systematiek	<ul style="list-style-type: none"> * Monitoring besparingen (de 'thermometer'). * Uitvoeren trend- en doelmatigheidsanalyses. * Analyse financiële trendbreuken. 					
Renovatietechnieken	<ul style="list-style-type: none"> * Vervolgonderzoek naar milieueffecten (LCA) relining * Gezamenlijke aanbesteding relining door meerdere gemeenten (DOWRS) * Implementatie van de methoden / werkwijzen. * Oprichten Platform Ingrijpen Afvalwaterketen (PIA) 					
Visievorming afvalwaterketen	<ul style="list-style-type: none"> * RIVUS visie 2030 					
Kennismanagement	<ul style="list-style-type: none"> * Gebruik van Extranet. * Organiseren van een kennis- en netwerkbijeenkomst. * Gebruik van de LinkedIn groep. * Beschikbaar stellen van de ontwikkelde bestanden. * Het up- en downloaden van bestanden. 					
Uniformering beheer mechanische riolering	<ul style="list-style-type: none"> * Ontwikkelen uniforme werkwijze voor het beheer van rioalgemalen. * Maken impactanalyse en implementatievoorstel. * Concrete invulling geven aan risicomatrix en uitwerken van beheerconcepten ('ladenkast'). 					
Afstemming wegbeheer en rioolbeheer	<ul style="list-style-type: none"> * Criteria voor combineren van werkzaamheden? * Combinatie andere gemeentelijke programma's? 	<i>verkenning</i>				
Implementatie onderhoud groen, wegen en riolering op terreinen RWZI's	<ul style="list-style-type: none"> * Groenonderhoud door gemeenten? * Onderzoek naar de wet- en regelgeving. * Overdracht Verdergaande samenwerking. 	<i>verkenning</i>				
Verlengen levensduur riolering	<ul style="list-style-type: none"> * Ontwikkelen werkwijze levensduurverlenging van riolering, rioalgemalen, persleidingen en RWZI's. * Hanteren verschillende risicoprofielen voor beheer. * Implementatie van de methoden / werkwijzen. 					
Operationele kansen	<ul style="list-style-type: none"> * Onderzoek glasvezel in drukriolering. * Onderzoek slimme meters. * Onderzoek VGS 2.0. * Onderzoek DWA pomp / babypomp. 					

Duurzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> * Inventarisatie van en kennisuitwisseling over lopende duurzaamheidsinitiatieven. * Opstellen plan om richting te geven aan de innovaties ten aanzien van de winning van energie en grondstoffen. * Uitvoeren innovatieplan energie- en grondstoffenwinning (o.a. urine uit grondstof). 					
Verdergaande samenwerking of integratie	<ul style="list-style-type: none"> * Bundelen (inhoudelijke) deeltaken: 'wat' vraag. * Verkenning (organisatorische) samenwerking: 'hoe' vraag. * Versterken Beleid- en Planvorming (Beleidsstafel). * Uniformering gegevens beheer & onderhoud rioolgemalen 					
Standaardbestek reiniging en inspectie	<ul style="list-style-type: none"> * Standaardbestek rioolreiniging en inspectie opgesteld en op de markt gezet voor Deventer, Olst-Wijhe en Raalte voor de jaren 2017-2020. 					
Beleidsstafel	<ul style="list-style-type: none"> * Onderzoek hittedoelen. * Afnameovereenkomst RIVUS. * Bouwstenen omgevingsvisie en -plan. * Bouwstenen gemeentelijk rioleringsprogramma. 					
Beheertafel	<ul style="list-style-type: none"> * Nieuwe norm rioolinspecties. * Verkenning koppeling instrumenten en datamodellen. * Verkenning risico gestuurd beheer. 					
PPS (publiek private samenwerking)	<ul style="list-style-type: none"> * Opstellen inkoopkennistrafegie. 				verkenning	
Branchestandaard RIONED	<ul style="list-style-type: none"> * Gebruikmaking instrument Branchestandaard. 				verkenning	

3. Wat gaan we doen in de periode 2022-2027?

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de voorgenomen activiteiten binnen het platform water in de periode 2022-2027. De projecten richten zich voor een deel op nieuwe aspecten en sluiten voor een deel aan op de resultaten van de eerder uitgevoerde projecten. De volgende hoofdstukken gaan in op de specifieke projectbeschrijvingen.

3.1 Periodieke werkbijeenkomsten kennisuitwisseling

Binnen het platform water organiseren we in de komende jaren periodieke bijeenkomsten waarin kennis en voorbeelden worden uitgewisseld. Deze bijeenkomsten vinden ongeveer viermaal per jaar plaats. We bespreken daarin voornamelijk thema's die niet terugkomen als zelfstandige projecten die in RIVUS-verband worden uitgevoerd. Voorbeelden van deze onderwerpen zijn:

- Methodieken voor het onderzoeken van rioolvreemd water per zuiveringskring
- Resultaten project slimme meters, gericht op inzicht in functioneren en energiegebruik waterketen
- Mogelijkheden energiebesparing in de waterketen
- Mogelijkheden voor de winning van energie uit afvalwater
- Afvalwaterprognoses per zuiveringskring in relatie tot landelijk standaardiseren methodiek

3.2 Regionale afstemming

Naast periodieke kennisuitwisseling richt het platform water zich ook op regionale (beleids)afstemming. Onderwerpen die de afgelopen jaren aan bod kwamen in het Sallandswateroverleg en de beleidsstafel waterketen komen in het vervolg terug in het periodieke overleg van het platform water. Het is nadrukkelijk de bedoeling dat de ontwikkelingen in het brede waterdossier, de afstemming met regionale overleggen voor de KRW (RBO en RAO), DAW, de wateronderdelen van Zoetwater Oost NL en de visiedocumenten en programma's van de RIVUS partners in het platform worden geagendeerd.

3.3 Projecten

Tabel 2 geeft een samenvattend overzicht van de (nieuwe) projecten die in dit uitvoeringsprogramma zijn opgenomen en de periode van uitvoering. De periode van uitvoering is gebaseerd op de urgentie van het projectthema, de onderlinge samenhang tussen de projecten en de beschikbare capaciteit. De tabel geeft ook aan wanneer binnen een project samenwerking plaats vindt met het platform klimaatadaptatie.

Tabel 2: Overzicht projecten en uitvoeringstermijn van het uitvoeringsprogramma water.

Projecten	Samen met pl. klimaat	Jaar					
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Analyse & onderzoek							
Gezamenlijke datapost meetdata			X	X			
Gezamenlijke aanpak standaardisatie door Gegevenswoordenboek Stedelijk water			X	X			
Uitbreiden gezamenlijk meetnet					X	X	
Branchestandaard gemeentelijke watertaken					X	X	
Impactanalyse ruimtelijke ontwikkelingen en transformaties	X		X				
Inventarisatie meerwaarde gezamenlijk gemalenbeheer			X				
Beleidsontwikkeling & Afwegingskaders							
Gezamenlijk beleidskader omgang met afvalwater buitengebied			X				
Gezamenlijk afwegingskader lozingen bedrijfsmatig afvalwater					X	X	
Afleiden doelstelling waterkwaliteit overige wateren en afwegingskader RO				X	X		
Gezamenlijk afwegingskader circulaire economie en afvalwater						X	X
Kennis uitwisselen asset management i.r.t. integraal beheer openbare ruimte					X	X	
Instrumenten							
Bouwstenen (afval)water en ruimtelijke ontwikkelingen (opwentelen)	X		X	X			
Bouwsteen water en riolering in het omgevingsplan (incl. bruidsschat Omgevingswet)			X	X			
Gezamenlijke aanpak en afspraken omgevingsdienst / VTH-traject						X	X
Bouwsteen tariefsysteem rioolheffing						X	X

In het bestuursakkoord zijn zes actielijnen voor water en klimaat geformuleerd. De projecten in dit uitvoeringsprogramma vallen onder de verschillende actielijnen:

1. Gebiedsgerichte kaders ontwikkelen
2. Goede inpassing van ruimtelijke ontwikkeling in watersysteem en -keten organiseren
3. Mogelijkheden 'nieuw helpt oud' uitwerken (opwentelen)
4. Samen instrumenten ontwikkelen
5. Regionaal klimaatbestendig watersysteem en – keten optimaliseren en de continuïteit borgen
6. Integratie actielijnen

Tabel 3 geeft een overzicht van de thema's/projecten uit het uitvoeringsprogramma, ingedeeld naar de vijf geïntegreerde actielijnen uit het bestuursakkoord en de onderdelen van het uitvoeringsprogramma.

Tabel 3: Overzicht thema's/projecten uitvoeringsprogramma

Actielijn	Analyse & onderzoek	Beleidsontwikkeling & afwegingskaders	Instrumenten	Projecten in de fysieke leefomgeving
1. Gebiedsgerichte kaders ontwikkelen		- Beleidskader omgang met afvalwater buitengebied	- Gezamenlijke aanpak en afspraken omgevingsdienst (VTH)	
2. Goede inpassing van ruimtelijke ontwikkeling en watersysteem en – keten ontwikkelen	- Impactanalyse ruimtelijke ontwikkelingen & transformaties		-	Systeem- en ketenmaatregelen
3. Mogelijkheden 'nieuw helpt oud' uitwerken (opwentelen)			- Bouwstenen (afval)water en ruimtelijke ontwikkelingen	
4. Samen instrumenten ontwikkelen	- Gezamenlijke datapost meetdata - Gezamenlijke aanpak standaardisatie GWSW - Uitbreiden gezamenlijk meetnet	- Afwegingskader lozingen bedrijfsmatig afvalwater - Afwegingskader circulariteit - Asset management, integraal beheer openbare ruimte	- Bouwsteen water en riolering in het omgevingsplan - Bouwsteen tariefsysteem rioolheffing	-
5. Regionaal klimaatbestendig watersysteem en – keten optimaliseren en (personele) continuïteit waarborgen	- Branchestandaard gemeentelijke watertaken - Inventarisatie meerwaarde gezamenlijk gemalenbeheer	- Doelstelling waterkwaliteit overige wateren en afwegingskader RO	-	Systeem- en ketenmaatregelen

De volgende hoofdstukken beschrijven de (gezamenlijke) projecten per onderdeel. Voor elk project zal een projectgroep worden gevormd die de uitvoering begeleidt.

4. Analyse en onderzoek

4.1 Afbakening

Het komen tot zorgvuldige afwegingen en beheer- en investeringsbeslissingen vraagt om voldoende inzicht in de toestand en het functioneren van de afvalwaterketen en het watersysteem en voldoende (ervarings)kennis en capaciteit in de organisatie van de RIVUS-partners.

De projecten in de categorie analyse en onderzoek zijn gericht op het benutten van elkaars (ervarings)kennis en capaciteit om het inzicht in de toestand en het functioneren van de afvalwaterketen en het watersysteem te vergroten.

De RIVUS partners gaan aan de slag met onderstaande projecten:

- Gezamenlijke datapost meetdata (data gedreven werken), inclusief digitale veiligheid
- Gezamenlijke aanpak standaardisatie GWSW
- Uitbreiden gezamenlijk meetnet (monitoring)
- Branchestandaard gemeentelijke watertaken
- Impactanalyse ruimtelijke ontwikkelingen en transformaties
- Inventarisatie meerwaarde gezamenlijk gemalenbeheer (o.a. sturing, storingsdienst of assetmanagent)

De projecten in de categorie analyse en onderzoek hebben raakvlakken met projecten in het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie. De lijst hieronder geeft aan welke projecten uit het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie dit betreft en waar de raakvlakken liggen.

- Gebiedsanalyses: Ruimtelijke ontwikkelingen hebben impact op het toekomstige inrichting en beheer van de afvalwaterketen en het watersysteem. In de gebiedsanalyses besteden wij aandacht aan de gevolgen van de ruimtelijke ontwikkelingen voor (afval)water. Daarnaast verkennen wij kansen voor het bestaande systeem. Daarvoor is een brede benadering nodig van de zuiveringskringen en het watersysteem en staat optimalisatie op een hoger schaalniveau (gebied) centraal.
- Monitoring klimaatadaptatie: Op korte termijn wordt een monitoringsplatform opgezet rondom klimaatadaptatie. Ook de (afval)waterketen kunnen we koppelen aan deze monitoring.

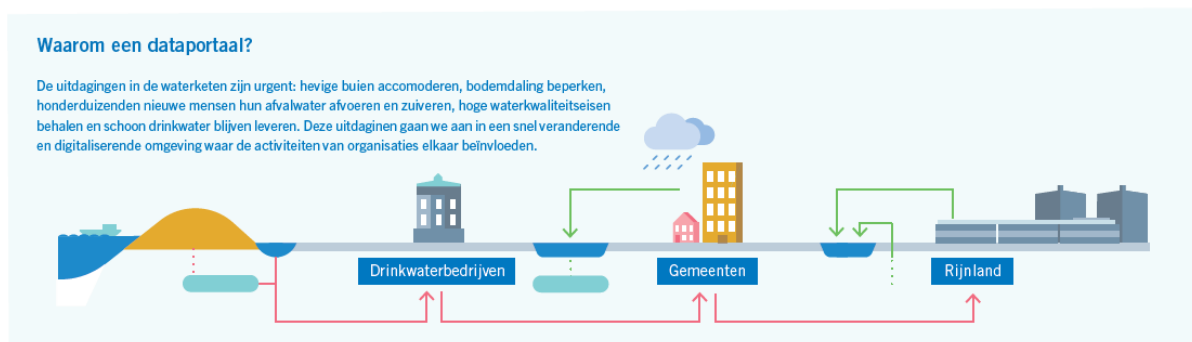
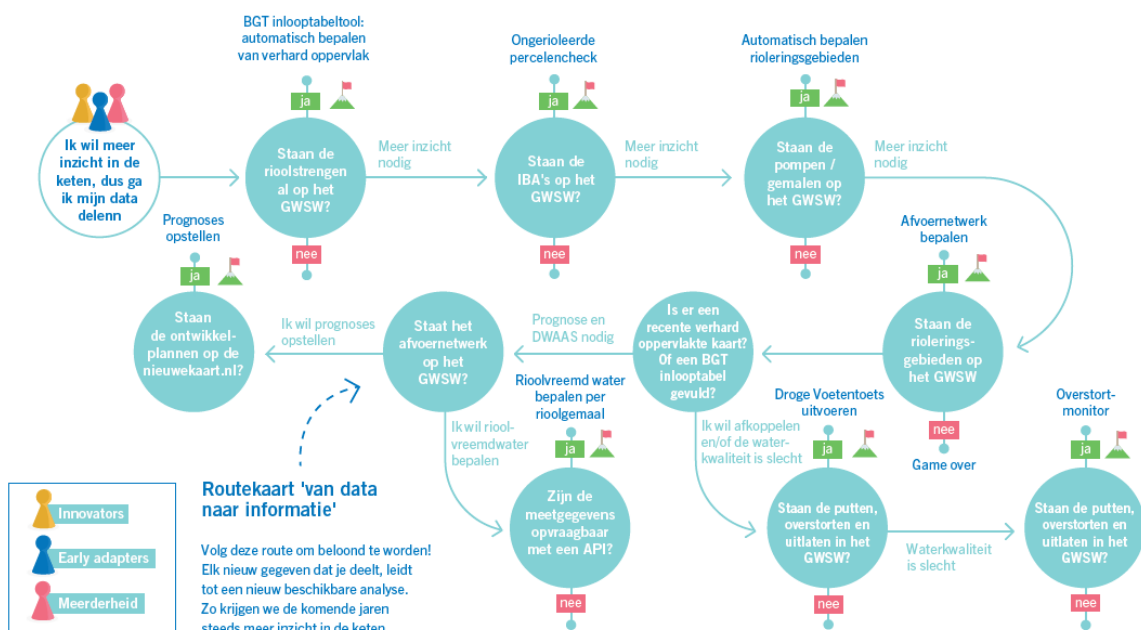
4.2 Projecten

Binnen RIVUS zetten we een volgende stap met gezamenlijk databeheer. Hierbij geven wij een vervolg op het project functioneren afvalwaterketen DMM (data, meten en monitoren). Ervaringen uit andere regio's dienen hierbij als inspiratie, zoals de regio Groningen – Noord Drenthe, waar volgens 3 programma's/projecten wordt gewerkt:

- Meten en monitoren;
- Gezamenlijk gegevensbeheer;
- Waterketenkaart.

Onderstaande illustratie is afkomstig uit de Leidse regio en geeft een voorbeeld van een routekaart naar een gezamenlijk dataplatform.

Data delen voor een optimaal (samen)werkende waterketen

Het voorbeeld uit de regio Groningen-Noord-Drenthe en bovenstaande illustratie maken duidelijk dat het opzetten van een gezamenlijk dataplatform een veelomvattend traject is. We kiezen binnen RIVUS om te starten met twee projecten: *Gezamenlijke aanpak standaardisatie door Gegevenswoordenboek Stedelijk water (GWSW)* en *Gezamenlijke datapost meetdata (dataplatform)*.

Titel Project	Gezamenlijke datapost meetdata (dataplatfom)					
Doelstelling	In beeld brengen potentie gezamenlijk databeheer binnen RIVUS en verkennen stappen om hier invulling aan te geven. Hierbij worden ervaringen binnen bestaande samenwerkingsverbanden en huidige kennis uit de markt inzichtelijk gemaakt.					
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering	Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
	X	X	X		X	
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027
		X	X			
Aanleiding	<p>Binnen RIVUS verzamelt iedere partner (meet)data over de toestand en het functioneren van de afvalwaterketen en het watersysteem. Elke partner doet dit vanuit het eigen systeem voor het beheer en/of besturing van objecten, zoals gemaalbesturingssysteem, rioolbeheersysteem, zuiveringsbeheersysteem en neerslagdata. Het belang van goede data en analyses neemt toe. Dat geldt ook voor mogelijkheden die digitalisering en data gedreven werken bieden (o.a. RTC).</p> <p>Een gezamenlijke datapost/-platform en analyses kan een goed hulpmiddel zijn voor betrouwbare, onderling eenduidige en snel beschikbare data en informatie (o.a. effectrapportages) over het functioneren van het systeem en toepassing van sturingsmechanismen (RTC, real-time-control). Het nut van en de noodzaak voor gezamenlijk databeheer verschilt per gemeente en waterschap/zuiveringschap.</p>					
Activiteit	<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uitvoeren inventarisatie mogelijkheden en ervaringen aan de hand van praktijkvoorbeelden. Voor de praktijkvoorbeelden bepalen wat de meerwaarde was voor gezamenlijk databeheer 2. Op basis van de voorgaande stap samenvatten wat de mogelijke toegevoegde waarde is van gezamenlijk databeheer en waar mogelijk richting kiezen in onderdelen die niet en wel gezamenlijk worden opgepakt. 3. Nagaan of externe ondersteuning nodig is om juiste overwegingen te maken. En zo ja, hierbij een gefaseerde uitvraag opstellen. 4. Uitnodigen enkele samenwerkingsverbanden^[2], die al gebruik maken van een gezamenlijk meetnet (uitwisselen ervaringen). 5. Uitvoeren basisverkenning naar de mogelijkheden en de meerwaarde voor een gezamenlijk meetnet binnen RIVUS. 6. Uitwerken alternatieven/scenario's, inclusief toegevoegde waarde. 					
Resultaat	Rapportage verkenning gezamenlijk meetnet, inclusief scenario's. De implementatie van een mogelijk gezamenlijk dataplatfom maakt geen deel uit van de verkenning.					
Projectleider	Wim de Blécourt (WDOD)					
Projectteam	<i>Nader te bepalen</i>					
Externe ondersteuning	Om een deskundig overzicht te formuleren en om mogelijkheden beter af te wegen voor RIVUS kan het nodig zijn externe ondersteuning in te schakelen.					
Planning	Inventarisatie / verkenning:		April 2022 – 1 oktober 2022			
	Behandeling in Kernteam:		6 oktober 2022			
	Behandeling in Regiegroep:		14 oktober 2022			
Budget	<i>Nader te bepalen</i>					

Titel Project	Gezamenlijke aanpak standaardisatie door Gegevenswoordenboek Stedelijk water (GWSW)					
Doelstelling	Komen tot een concreet plan van aanpak voor de gezamenlijke implementatie van GWSW bij gemeenten en waterschap.					
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering	Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
	X	X			X	
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027
		X	X			
Aanleiding	<p>Het Gegevenswoordenboek Stedelijk Water (GWSW) is een open standaard voor het eenduidig uitwisselen en ontsluiten van gegevens in het stedelijk waterbeheer. Het GWSW definieert voor de belangrijkste activiteiten van de rioleringszorg de eenduidige uitwisseling van gegevens. De kern vormt GWSW-Basis, dat de objecten, systemen en basisbeheerprocessen in samenhang beschrijft. Met het GWSW-Hyd is daaraan de volledige netwerkbeschrijving toegevoegd. Op termijn zal het GWSW modulair groeien om datasets voor de gehele levenscyclus van rioleringsobjecten en alle relevante beheeractiviteiten te ondersteunen. Beheeractiviteiten zoals ontwerp, aanleg, inspecties, reiniging, maatregelenkeuze, hydraulisch modelleren, afhandeling van meldingen, meten en monitoring en gemalenbeheer, krijgen een GWSW-module met de relevante object- en stelselgegevens, aangevuld met alle aspecten die horen bij die specifieke beheeractiviteit.</p> <p>In het beheer van stedelijk water en riolering worden gegevens (data) steeds belangrijker. Voor het uitwisselen van data en informatie is het essentieel dat alle partijen met dezelfde systematiek en definities werken en dezelfde (computer)taal spreken. Het GWSW is die gezamenlijke taal. De voordelen van onbelemmerde gegevensuitwisseling zijn betere samenwerking, toename van kwaliteit van beslissingen, betere overdracht van kennis, interoperabiliteit, innovatie en (dus) kostenbesparingen. Binnen RIVUS is kennis op dit gebied, maar de aanpak hierin is niet uniform en de personele inzet hiervoor is verschillend en verspreid, en daardoor vaak niet efficiënt.</p> <p>Het project voorziet in een verkenning naar de mogelijkheden om gezamenlijk binnen RIVUS invulling te geven aan het GWSW.</p>					
Activiteit	<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uitvoeren inventarisatie van de kennis binnen RIVUS over GWSW en uitwisselen wat de status is van het beheerpakket van GWSW. 2. Bepalen behoefte en meerwaarde gezamenlijke aanpak om GWSW. 3. Plan van aanpak opstellen, waarbij mogelijk externe ondersteuning wordt gevraagd om het proces te begeleiden. 4. Vastleggen van de resultaten in het regionaal bestuursakkoord van RIVUS. 					
Resultaat	Rapportage inventarisatie en plan van aanpak implementatie					
Projectleider	<i>Gemeente</i>					
Projectteam	<i>Nader te bepalen, beoogde projectleden o.a.:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Rene de Ruijter (WDOD)</i> - <i>Gerrit Keijser (Gemeente Raalte)</i> 					
Externe ondersteuning	Gezien de beschikbare capaciteit kan het nodig zijn externe ondersteuning in te schakelen.					
Budget	<i>Nader te bepalen</i>					

Titel Project	Uitbreiden gezamenlijk meetnet					
Doelstelling	In beeld brengen potentie van het uitbreiden van gezamenlijk meetnet voor riolering, gemalen, grondwater en oppervlaktewater binnen RIVUS en verkennen stappen om hier invulling aan te geven.					
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering	Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
	X	X	X		X	
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027
				X	X	
Aanleiding	<p>RIVUS-partners hebben zelf of gezamenlijk verschillende meetnetten geïnstalleerd ten behoeve van het verkrijgen van voldoende inzicht in het functioneren van de afvalwaterketen en het (grond)stelsysteem. Elke partner doet dit vanuit de eigen beheertaken en/of besturing van objecten, zoals gemaalbesturingssysteem, rioolbeheersysteem en zuiveringsbeheersysteem.</p> <p>Vanuit het perspectief van het functioneren van het stelsysteem in z'n geheel en de interactie tussen deelsystemen kan een gezamenlijke aanpak meerwaarde hebben. Het kan leiden tot een beter inzicht in het stelsysteem functioneren tegen lagere kosten (en minder personele inzet). Een gezamenlijke aanpak sluit aan en bouwt voort op de bestaande meetplannen en is gericht op verdere digitalisering, datagestuurde werken en real time informatie (sluit aan bij project gezamenlijke datapost meetdata).</p>					
Activiteit	<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren bestaande meetnetten riolering, gemalen, grondwater, oppervlaktewater en neerslag. • Inventariseren behoefte aan meetgegevens (afval)watersysteem • Analyse ontbrekende meetgegevens / metingen in huidige situatie (wat) en de meerwaarde van een gezamenlijke aanpak • Opstellen van meetdoelen • Inventariseren (on)mogelijkheden van meetlocaties en meetmethoden • Analyse relatie gezamenlijk databeheer • Uitwerken rapportage en advies 					
Resultaat	<p>Rapportage verkenning uitbreiding gezamenlijk meetnet (Wat en Hoe?). De rapportage geeft een overzicht van de bestaande meetpunten/meetnetten en de gegevens die hiermee worden gemeten. Daarnaast bevat de rapportage een overzicht van de gegevens die ontbreken en wel nodig zijn voor voldoende inzicht in het functioneren van de afvalwaterketen en het watersysteem.</p>					
Projectleider	WDOD					
Projectteam	<i>Nader te bepalen</i>					
Externe ondersteuning	<i>Nader te bepalen</i>					
Budget	<i>Nader te bepalen</i>					

Branchestandaard gemeentelijke watertaken

Het project "Branchestandaard gemeentelijke watertaken¹" hangt samen met het onderzoek dat is gestart van het kernteam RIVUS naar personele kwetsbaarheid. Het uitvoeren van de branchestandaard geeft een specifieke invulling voor de gemeentelijke watertaken en kan onderdeel zijn / input leveren voor het bredere onderzoek naar personele kwetsbaarheid.

Titel Project	Branchestandaard gemeentelijke watertaken					
Doelstelling	In beeld brengen van de beschikbare kennis en vaardigheden t.a.v. de gemeentelijke watertaken binnen RIVUS en daarmee de mogelijkheden om kennis te delen en elkaars capaciteit beter te benutten.					
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering	Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
	X					
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027
				X	X	
Aanleiding	<p>Het is een opgave en uitdaging voor o.a. gemeenten om voldoende mensen met de juiste kennis in dienst te hebben en te houden. Dat geldt ook voor de RIVUS-partners. Hoe staat een partner of samenwerkingsverband ervoor? Welke kennis en competenties zijn aanwezig en welke niet? De Branchestandaard organisatiescan en kennisscan geeft inzicht om hiermee aan de slag te gaan. Op basis van een analyse van de organisaties en het samenwerkingsverband kunnen afspraken worden gemaakt over het benutten van elkaars kennis en capaciteit en kan de kwetsbaarheid bij de uitvoering van de beheertaken worden verminderd. Inmiddels hebben zo'n 150 gemeenten hiervan gebruik gemaakt.</p> <p><i>Veiligheid leren en verbeteren</i></p> <p>De branchestandaard is bedoeld om te leren en te verbeteren. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling individuele scores van de kennisscan voor externen zichtbaar te maken. Het gaat om het vormen van een totaalbeeld van kennis en competenties binnen de samenwerkende partijen of organisatie, niet om een waardeoordeel te vormen over individuele deelnemers.</p>					
Activiteit	<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Uitvoeren organisatiescan (kennis, competenties en verbeteradvies) <ul style="list-style-type: none"> • Introductiebijeenkomst • Uitvoeren kennisscan • Dialoog resultaten kennisscan • Werksessie competenties • Dialoog resultaten en advies 					
Resultaat	Rapportage kennisscan en organisatiescan met advies over o.a. gewenste fte's per competentie/organisatie. Op basis van rapportage kunnen afspraken worden gemaakt over het benutten van elkaars kennis en capaciteit.					
Projectleider	Gemeente					
Projectteam	<i>Nader te bepalen</i>					
Externe ondersteuning	Begeleiding door adviseur vanuit Stichting RIONED.					
Budget	<i>Nader te bepalen</i>					

¹ <https://www.riool.net/evenement-opleiding/branchestandaard>

Impact analyse ruimtelijke ontwikkelingen en transformaties

Het project "Impact analyse ruimtelijke ontwikkelingen en transformaties" zal worden geïntegreerd met de project gebiedsanalyse voor Salland (P1), Noordwest Overijssel (P2) en Vechtdal (P3) die zijn gestart vanuit het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie. Dat resulteert in een drietal samenhangende projecten, waarbij de impact op de afvalwaterketen en het watersysteem samen met de bredere aspecten van klimaatadaptatie worden beschouwd (trekker projecten WDOOD).

Titel Project		Impact analyse ruimtelijke ontwikkelingen en transformaties					
Doelstelling							
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering		Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
		X		X			
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
		X					
Aanleiding		<p>Grootschalige (ruimtelijke) ontwikkelingen kunnen consequenties hebben op het functioneren van de afvalwaterketen en het watersysteem. Samen met het platform klimaatadaptatie voeren wij gebiedsanalyses uit. Hiermee brengen wij in beeld welke opgaven en kansen er liggen in een deelgebied en welke oplossingen en meekoppelkansen mogelijk zijn. Verschillende RIVUS partners beschikken al over afvalwaterprognoses, systeemanalyses en optimalisatiestudies. Deze vormen basisinformatie voor de gebiedsanalyses.</p> <p>Het resultaat wordt ingebracht in de bestaande gebiedstafels die zijn geïnitieerd door de provincie vanuit de ontwikkeling van de Koers 2050 en aanpak van het landelijk gebied. Aan deze tafels vindt de integrale afweging plaats.</p>					
Activiteit		<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen • Verkennen naar mogelijke consequenties / scenario's voor afvalwater en watersysteem (zowel het landelijk als het stedelijk gebied) voor nu en voor de toekomst • Verkennen naar mogelijke consequenties duurzaam grondwatersysteem en het veiligstellen van de drinkwaterwinning op de lange termijn (Aanvullende Strategische Voorraden). • Uitwerken rapportage per gebiedsanalyse, inclusief kaarten met kansen en risico's 					
Resultaat		Rapportage van gebiedsanalyse Salland, Noordwest Overijssel en Vechtdal met de consequenties van ruimtelijke ontwikkelingen op het (afval)watersysteem.					
Projectleider		Kim Hofhuis (projectmanager klimaatadaptatie)					
Projectteam		Nader te bepalen, bij voorkeur met deelname van Vitens					
Externe ondersteuning		Nader te bepalen					
Budget		Nader te bepalen					

Inventarisatie meerwaarde gezamenlijk gemalenbeheer

Het belang bij het project inventariseren gemalenbeheer verschilt per partner. Een aantal gemeenten (o.a. Zwolle) voeren het onderhoud en het oplossen van storingen aan gemalen uit in eigen beheer. Voor andere gemeenten geldt dat ze dit uitbesteden aan een marktpartij. Dit project betreft daarom in eerste instantie een inventarisatie van de meerwaarde van gezamenlijk gemalenbeheer.

Titel Project	Inventarisatie meerwaarde gezamenlijk gemalenbeheer					
Doelstelling	Het inventariseren van de meerwaarde van een gezamenlijke aanpak van het gemalenbeheer.					
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering	Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
	X	X	X			
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027
		X				
Aanleiding	<p>In verschillende regio's in NL werken gemeenten samen in het gemalenbeheer. De insteek verschilt en bestaat uit o.a. operationele samenwerking in het onderhoud en de storingsdienst, gezamenlijke analyse functioneren & assetmanagement en sturing waterstromen binnen een zuiveringskring. Een aantal RIVUS-partners (het waterschap en Zwolle) voeren het onderhoud en het oplossen van storingen aan gemalen uit in eigen beheer. Voor andere gemeenten geldt dat ze dit uitbesteden aan een marktpartij. Het belang van gezamenlijk gemalenbeheer verschilt daarom per gemeente. In RIVUS verband is eerder aandacht besteed aan gezamenlijk gemalenbeheer (zie hoofdstuk 2). Toen stond de organisatiestructuur en mogelijke kostenbesparing centraal. In dit project verkennen we de meerwaarde van een gezamenlijk gemalenbeheer voor de verschillende gemeenten. Het leren van elkaar staat centraal. Wat zijn voor- en nadelen van eigen beheer, inzet marktpartij of uitvoering waterschap? Waar lopen gemeenten tegenaan? Welke overwegingen spelen een rol?</p>					
Activiteit	<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren huidige werkwijzen onderhoud, reparatie en vervanging (onderdelen gemalen) • Uitwerken overzicht werkwijzen gemeenten (overeenkomsten en verschillen) • Inventariseren behoeften en meerwaarde gemeenten voor gezamenlijke aanpak (o.a. kennisuitwisseling, gezamenlijk beheersysteem, of fysieke ondersteuning). Hierbij gebruik maken van de eerder uitgevoerde verkenning binnen RIVUS • Uitwerken rapportage inventarisatie 					
Resultaat	Rapportage inventarisatie meerwaarde gezamenlijk gemalenbeheer, waarin de werkwijzen en ervaringen rondom het gemalenbeheer zijn beschreven, inclusief de (on)mogelijkheden en meerwaarde van een gezamenlijke aanpak.					
Projectleider	Jeroen van Leeuwen (Gemeente Raalte)					
Projectteam	<i>Nader te bepalen, beoogde projectleden o.a.:</i> - <i>Erwin Kok (Gemeente Raalte)</i>					
Externe ondersteuning	<i>Nader te bepalen</i>					
Budget	<i>Nader te bepalen</i>					

5. Beleidsontwikkeling en afwegingskaders

5.1 Afbakening

De beleidsvrijheid van gemeenten en waterschappen in het (stedelijk) waterbeheer zijn relatief groot en zullen met de inwerkingtreding van de Omgevingswet verder toenemen. Het anticiperen op (ruimtelijke) ontwikkelingen / initiatieven, het aanpassen aan klimaatverandering en het in stand houden van de afvalwaterketen en het watersysteem vragen om zorgvuldige keuzes en (navolgbare) afwegingen bij uitvoeren van de verschillende watertaken.

De RIVUS-partners bereiden deze keuzes zoveel mogelijk gezamenlijk voor. Daarmee benutten wij elkaars (ervarings)kennis en capaciteit en hoeft niet iedereen zelf het wiel uit te vinden.

De RIVUS partners gaan aan de slag met onderstaande projecten:

- Gezamenlijk beleidskader omgang met afvalwater buitengebied
- Gezamenlijk afwegingskader lozingen bedrijfsmatig afvalwater
- Kennis uitwisselen asset management i.r.t. integraal beheer openbare ruimte
- Afleiden doelstelling waterkwaliteit overige wateren en afwegingskader RO
- Gezamenlijk afwegingskader circulaire economie en afvalwater

5.2 Projecten

Titel Project	Gezamenlijk beleidskader omgang met afvalwater buitengebied					
Doelstelling	Uitwerken gezamenlijk beleidskader voor afvalwater in het buitengebied.					
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering	Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
	X	X				
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027
		X				
Aanleiding	<p>In toenemende mate zijn er omstandigheden, waarbij de gemeente haar rol bij de inzameling van afvalwater in het buitengebied in overleg met het waterschap heroverweegt. Het gaat hier bijvoorbeeld om situaties, waarbij: de capaciteit van het bestaande collectieve systeem niet toereikend is voor nieuwe afvalwaterlozingen, het einde van de technische levensduur aanstaande is, alternatieven met een vergelijkbaar effluent door nieuwe lokale zuiveringstechnieken beschikbaar zijn en/of de doelmatigheid van een collectief systeem in het geding is. De vraag voor RIVUS-partners is dan ook: Hoe gaan we in de toekomst om met afvalwater in het buitengebied? Blijven we investeren in de huidige systemen voor inzameling, transport en zuivering van afvalwater in het buitengebied of willen we overstappen naar een ander systeem? En hoe kom je tot een passende afweging en keuze? Het project maakt gebruik van de resultaten van het onderzoek van WDOD naar de effectiviteit van IBA's in de regio Fluvius. Het project heeft een relatie met het project 'uitwerken bouwsteen water en riolering in het omgevingsplan en bruidsschat Omgevingswet' onder de categorie instrumenten.</p>					
Activiteit	<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren situaties, waarbij een beleidskeuze aan de orde is • Uitwerken afvalwaterprognose voor het buitengebied (per gemeente) • Uitwerken kaartbeelden beschikbare (druk)riolering met voldoende capaciteit en IBA's • Uitwerken kaartbeelden kwetsbaarheid oppervlaktewater voor lozingen effluent lokale zuiveringsvoorzieningen • Uitwerken kaartbeelden kwetsbaarheid bodem voor lozingen effluent lokale zuiveringsvoorzieningen • Dialoog en vaststellen voorkeurslozingsroutes per deel buitengebied • Dialoog en beleidskeuze beheer & onderhoud lokale zuiveringsvoorzieningen • Dialoog en beleidskeuze (gebiedsgerichte) lozingsnormen bodem en oppervlaktewater • Uitwerken rapportage en kaartbeelden 					
Resultaat	Rapportage en kaarten met daarin uitgewerkt een gezamenlijk beleidskader voor de omgang met huishoudelijk afvalwater in het buitengebied.					
Projectleider	Liesbet Timan (Deventer)					
Projectteam	<i>Nader te bepalen, beoogde projectleden o.a.:</i> <ul style="list-style-type: none"> - Albert Veening - Paul Kemp 					
Externe ondersteuning	<i>Nader te bepalen</i>					
Budget	<i>Nader te bepalen</i>					

Titel Project	Gezamenlijk afwegingskader lozingen bedrijfsmatig afvalwater					
Doelstelling	Uitwerken gezamenlijk afwegingskader lozingen bedrijfsmatig afvalwater, voor zowel de bebouwde kom als het buitengebied.					
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering	Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
	X	X	X			
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027
				X	X	
Aanleiding	<p>Bedrijfsmatig afvalwater kan een negatief effect hebben op de doelmatige werking van de afvalwaterketen. Dat geldt zowel voor de (druk)riolering en gemalen als voor de RWZI. Gemeenten zijn niet verplicht om bedrijfsmatig afvalwater in te zamelen en kunnen voorwaarden stellen aan lozingen op de riolering (zoals debiet, lozingsvensters, temperatuur en samenstelling). De afweging over eventuele voorwaarden voor lozingen op de riolering maakt de gemeente bij voorkeur in overleg met het waterschap, gezien het belang voor de rioolwaterzuivering (indirecte lozingen) en het oppervlaktewater. De omgevingsdienst heeft een rol bij vergunningverlening, toezicht en handhaving.</p> <p>Het project heeft een relatie met het project 'uitwerken bouwsteen water en riolering in het omgevingsplan en bruidsschat Omgevingswet' onder de categorie instrumenten.</p>					
Activiteit	<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren typen bedrijfsmatige lozingen met potentieel nadelige effecten op de riolering (o.a. debiet, samenstelling afvalwater en temperatuur) • Inventariseren mogelijkheden koppelen afvalwater tussen bedrijven op bedrijventerreinen (o.a. hergebruik afvalwater of proceswater) • Dialoog en beleidskeuze over voorkeurslozingsroute (o.a. op de riolering, via persleiding direct op de zuivering of eigen lokale (voor)zuivering) • Dialoog en beleidskeuze voor voorwaarden aan lozingen van verschillende typen bedrijfsmatig afvalwater op de riolering • Uitwerken rapportage 					
Resultaat	Rapportage met afwegingskader lozingen bedrijfsmatig afvalwater op de riolering					
Projectleider	WDOD					
Projectteam	<i>Nader te bepalen</i> – bij voorkeur met omgevingsdienst					
Externe ondersteuning	<i>Nader te bepalen</i>					
Budget	<i>Nader te bepalen</i>					

Titel Project	Afleiden doelstelling waterkwaliteit overige wateren en afwegingskader (ruimtelijke) ontwikkelingen					
Doelstelling	Uitwerken doelen overige wateren en afwegingskader ruimtelijke ontwikkelingen en lozingen					
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering	Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
			X			
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027
			X	X		
Aanleiding	<p>Voor de KRW wateren in het beheergebied van waterschap Drents Overijsselse Delta zijn specifieke waterkwaliteitsdoelen afgeleid en vastgelegd in het regionaal waterprogramma (provincie) en het waterbeheerprogramma. Voor de overige wateren is dit niet geval. In de overige wateren kunnen zich ook knelpunten voor doen. Naast een bepaalde chemische en ecologische kwaliteit, kan het hier ook gaan om andere aspecten als o.a. zwerfafval.</p> <p>Het project voorziet naast het formuleren van (gezamenlijke) doelstellingen voor overige-wateren in een afwegingskader voor de omgang met waterkwaliteit bij nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen. Het afwegingskader is bedoeld om vooraf handelingsperspectief te hebben in situaties, waarbij het waterkwaliteitsbelang strijdig is met specifieke ontwikkelingen (en lozingen). Het doel van het afwegingskader is om te voorkomen dat als gevolg van nieuwe specifieke lozingen een specifieke ontwikkeling in een laat stadium in het planproces strandt.</p>					
Activiteit	<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terugblik in hoeverre het waterkwaliteitsspoor eerder binnen RIVUS is opgepakt/uitgevoerd • Inventariseren voortgang en stand van zaken doelen overige wateren provinciaal traject Overijssel en Drenthe (KRW-overige wateren) • Inventariseren behoeften aanvullende doelen voor overige wateren (o.a. zwerfafval en andere gebruikswaarden) • Dialoog en uitwerken ambities kwaliteit oppervlaktewater bebouwde omgeving • Inventariseren impact type ruimtelijke ontwikkelingen (en lozingen) • Uitwerken afwegingskader specifieke lozingen met risico's voor de waterkwaliteit • Uitwerken rapportage 					
Resultaat	Rapportage en kaartbeelden doelstellingen overige wateren / bebouwde omgeving en afwegingskader					
Projectleider	WDOD					
Projectteam	<i>Nader te bepalen</i>					
Externe ondersteuning	<i>Nader te bepalen</i>					
Budget	<i>Nader te bepalen</i>					

Titel Project	Gezamenlijk afwegingskader circulaire economie en afvalwater					
Doelstelling	Uitwerken van verkenning en gezamenlijk afwegingskader voor circulariteit in de afvalwaterketen.					
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering	Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
			X			
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027
					X	X
Aanleiding	<p>Een volledig circulaire economie in 2050 dat is de doelstelling van de Rijksoverheid. Veel bedrijven, overheden, natuur- en milieuorganisaties, kennisinstututen en andere organisaties hebben het Grondstoffenakkoord getekend. De RIVUS-partners willen een bijdragen leveren aan een circulaire afvalwaterketen. Het gaat dan om circulair inkopen, circulair bouwen en het hergebruik van water, energie en grondstoffen.</p> <p>Met dit project verkennen de RIVUS-partners de mogelijkheden voor hergebruik van water, materiaal en grondstoffen in de afvalwaterketen.</p>					
Activiteit	<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren in- en uitgaande stromen en water per zuiveringskring • Inventariseren toegepaste materialen afvalwaterketen per zuiveringskring (gemeentelijke riolering, putten, gemalen, persleidingen en RWZI) • Verkennen mogelijkheden circulaire inkopen • Verkennen potentie hergebruik van water, materiaal en grondstoffen • Uitwerken afwegingskader / beslissondersteunend instrument voor verschillende typen projecten (inkoop, bouwen, terugwinnen water en grondstoffen) • Uitwerken rapportage 					
Resultaat	Rapportage met inventarisatie materiaal- en stromen, verkennen mogelijkheden voor hergebruik en afwegingskader grondstoffen en hergebruik water en materialen.					
Projectleider	Gemeenten, <i>bij voorkeur vanuit programma circulair</i>					
Projectteam	<i>Nader te bepalen, bij voorkeur met deelname Vitens</i>					
Externe ondersteuning	<i>Nader te bepalen</i>					
Budget	<i>Nader te bepalen</i>					

Titel Project	Kennis uitwisselen asset management i.r.t. integraal beheer openbare ruimte					
Doelstelling	Het uitwisselen van kennis en ervaring over assetmanagement bij gemeenten in relatie tot het integraal beheer en inrichting van de openbare ruimte.					
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering	Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
		X	X			
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027
				X	X	
Aanleiding	<p>Gemeenten staan voor uitdagingen ten aanzien van het instandhouden van de riolering en de daarmee samenhangende vervangingsinvesteringen. De programmering van vervangingsinvesteringen riolering staat niet op zichzelf, maar is onderdeel van een samenspel tussen boven- en ondergrond bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. De drukte in de ondergrond en de aanstaande werkzaamheden voor de energietransitie (aanleg warmtenet en verzwaren elektriciteitsnet) vragen om regie en keuzes bij de programmering. Ook voor WDOD en Vitens is het belang van assetmanagement voor het instandhouden en verbeteren van systemen groot.</p> <p>Het benutten van elkaars kennis en ervaring bij de programmering van rioolvervanging heeft meerwaarde voor de RIVUS-partners.</p> <p>Met het project geven we een vervolg aan de eerder uitgevoerde projecten, zoals <i>renovatie technieken</i> (2014-2017), <i>afstemming wegbeheer en rioolbeheer</i> (2014/2015), <i>verlengen levensduur</i> (2014-2019) en <i>onderdelen van de beheertafel</i> (2018-2021).</p>					
Activiteit	<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren werkwijzen gemeenten assetmanagement domein riolering, voorzieningen waterschap en vitens. • Inventariseren werkwijzen gemeenten relatie assetmanagement riolering en andere domeinen in het beheer van de openbare ruimte • Inventariseren werkwijzen gemeenten samenloop energietransitie • Dialoog en kennis uitwisseling • Uitwerken rapportage werkwijzen 					
Resultaat	Rapportage met overzicht werkwijze assetmanagement riolering in relatie tot andere domein in het beheer van de openbare ruimte (incl. energietransitie en ordening ondergrond)					
Projectleider	Gemeente Zwolle					
Projectteam	<i>Nader te bepalen, bij voorkeur met deelname van WDOD en Vitens</i>					
Externe ondersteuning	<i>Nader te bepalen</i>					
Budget	<i>Nader te bepalen</i>					

6. Instrumenten

6.1 Afbakening

In het verlengde van (gezamenlijke) beleidskeuzes en afwegingskaders ligt het ontwikkelen van gezamenlijke instrumenten om de gemaakte keuzes in de praktijk te kunnen toepassen. Ook hierbij bundelen de RIVUS-partners de krachten en benutten wij elkaars (ervarings)kennis en capaciteit.

De RIVUS partners gaan aan de slag met onderstaande projecten:

- Bouwstenen (afval)water en ruimtelijke ontwikkelingen (opwentelen)
- Bouwsteen water en riolering in het omgevingsplan (incl. bruidsschat Omgevingswet)
- Gezamenlijke aanpak en afspraken omgevingsdienst / VTH-traject
- Bouwsteen tariefsysteem rioolheffing

De bouwstenen kunnen weer worden gebruikt voor het opstellen van een gezamenlijk gemeentelijk rioleringsprogramma.

De projecten in de categorie *instrumenten* hebben raakvlakken met projecten in het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie. Onderstaande lijst geeft weer welke projecten uit het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie dit betreft en waar de raakvlakken liggen.

- Juridische instrumenten: het ontwikkelen van (lokale) juridische instrumenten voor klimaatadaptatie kan worden opgepakt samen met het ontwikkelen van het project bouwsteen water en riolering in het omgevingsplan.
- Financiële instrumenten: In de huidige klimaatsubsidies ligt al een link met de afvalwaterketen (afkoppelen, verminderde rioolbelasting etc.). Het verbreden van de rioolheffing wordt genoemd als mogelijk idee in het Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie. Dit kan opgepakt worden samen ontwikkelen van een bouwsteen tariefsysteem rioolheffing.

6.2 Projecten

Bouwstenen (afval)water en ruimtelijke ontwikkelingen (opwentelen)

Het project “Bouwstenen (afval)water en ruimtelijke ontwikkelingen (opwentelen)” zal worden geïntegreerd met de project “Doelen stedelijke ontwikkeling” (B1) dat is gestart vanuit het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie. Dat resulteert in een samenhangend project, waarin de kaders voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen voor de afvalwaterketen, het watersysteem en klimaatadaptief bouwen en inrichten worden ontwikkeld (trekker gemeente Kampen).

Titel Project	Bouwstenen (afval)water en ruimtelijke ontwikkelingen (opwentelen)					
Doelstelling	Uitwerken bouwsteen doelen (afval)water en ruimtelijke ontwikkelingen.					
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering	Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
		X				
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027
		X	X			
Aanleiding	<p>Ruimtelijke ontwikkelingen kunnen consequenties hebben voor het (afval) watersysteem. Tegelijkertijd bieden ruimtelijke ontwikkelingen mogelijkheden en kansen om (bestaande) wateropgaven als onderdeel van het ontwerp van de ontwikkeling op te lossen (nieuw helpt oud).</p> <p>Het project richt zich op het uitwerken van bouwstenen met doelen en prestatie-eisen voor het oplossen van knelpunten in het (afval)watersysteem.</p> <p>Het project zal worden geïntegreerd met het project “doelen stedelijke ontwikkeling” (B1), waarin uitgangspunten voor het klimaatadaptief ontwikkelen centraal staan. Hierbij sluiten wij aan bij de ontwikkelingen van de NOVI werkregio Zwolle.</p>					
Activiteit	<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verkennen bruikbare voorbeelden uit andere regio’s • Uitwerken overzicht inhoudelijke maatregelen voor verschillende typen wateropgaven (o.a. hergebruik / benutten regenwater, infiltreren regenwater, vasthouden/bergen regenwater), inclusief dimensionering • Clusteren inhoudelijke maatregelen naar haalbaarheid per type ontwikkeling • Uitwerken doelen en prestatie-eisen • Uitwerken rapportage 					
Resultaat	Rapportage met bouwstenen voor mogelijkheden om (bestaande) wateropgaven te verwerken in ruimtelijke ontwikkelingen (opwentelen: nieuw helpt oud)					
Projectleider	Stan van Geer (Kampen)					
Projectteam	<i>Nader te bepalen, bij voorkeur met deelname Vitens</i>					
Externe ondersteuning	<i>Nader te bepalen</i>					
Budget	<i>Nader te bepalen</i>					

Titel Project	Bouwsteen water en riolering in het omgevingsplan (incl. bruidsschat Omgevingswet)					
Doelstelling	Uitwerken gezamenlijke bouwsteen voor water en riolering in het omgevingsplan.					
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering	Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
	X	X				
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027
		X	X			
Aanleiding	<p>In 2023 treedt de Omgevingswet inwerking. De belangrijkste consequentie van de Omgevingswet voor het (stedelijk) waterbeheer is dat de beleidsvrijheid van gemeenten en waterschappen verder toeneemt. Als gevolg van deregulering zal een deel van de nationale regelgeving voor lozingen op de riolering, in de bodem en op het oppervlaktewater vervallen. Via de zogenaamde bruidsschat Omgevingswet worden deze regels van rechtswege onderdeel van het gemeentelijk omgevingsplan (lozingen bodem en riolering en aansluiten riolering) en de waterschapsverordening (lozingen oppervlaktewater). De uitdaging voor gemeenten en het waterschap is om de regels de komende jaren bewust a) ongewijzigd te behouden, b) aan te passen of c) te schrappen. De afstemming tussen gemeenten onderling en met het waterschap is hierbij van groot belang (optreden als één overheid richting inwoners en bedrijven), zodat de regelgeving inhoudelijk eenduidig is en op elkaar aansluit. Dit project richt zich op het gezamenlijk uitwerken van een bouwsteen water en riolering voor het omgevingsplan.</p> <p>Met het omgevingsplan hebben gemeenten ook een uitgebreid instrument in handen om juridisch bindende regels voor te schrijven voor klimaatadaptief bouwen en inrichten. Dit project hangt daarom sterkt samen met het uitwerken van juridische bouwstenen vanuit het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie.</p>					
Activiteit	<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren consequenties Omgevingswet en bruidsschat (overgangsrecht) • Dialoog behoeften regelgeving lozingen en klimaatadaptief bouwen (vanuit water) • Dialoog collega's Omgevingswet / omgevingsplan • Uitwerken voorbeeld regels op basis van beschikbare voorbeelden • Uitwerken rapportage bouwsteen. 					
Resultaat	Rapportage bouwsteen met voorbeeld regelgeving voor afvalwater, regenwater, grondwater en klimaatadaptief bouwen.					
Projectleider	Liesbet Timan (Deventer)					
Projectteam	<i>Nader te bepalen bij voorkeur met de omgevingsdienst</i>					
Externe ondersteuning	<i>Nader te bepalen</i>					
Budget	<i>Nader te bepalen</i>					

Titel Project	Gezamenlijke aanpak en afspraken omgevingsdienst / VTH-traject					
Doelstelling	Uitwerken afspraken over activiteiten en bekostiging vergunningverlening, toezicht en handhaving lozingen op de (druk)riolering.					
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering	Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
		X		X		
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027
					X	X
Aanleiding	<p>Vergunningverlening, toezicht en handhaving van lozingen op de riolering is als onderdeel van het basistakenpakket ondergebracht bij de omgevingsdienst. Met de komst van het gemeentelijk omgevingsplan en specifieke lozingsregels die hierin worden opgenomen, zullen nieuwe afspraken moeten worden gemaakt met de omgevingsdienst over lozingen op de riolering en de bekostiging ervan.</p> <p>Het project richt zich op het maken van (gezamenlijke) afspraken met de omgevingsdienst.</p> <p>De gemeente Deventer is gestart met een vergelijkbaar traject. De ervaringen in dit traject kunnen goed worden benut voor het project. Mogelijk kan het traject van de gemeente Deventer worden verbreed naar RIVUS in zijn geheel.</p>					
Activiteit	<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren bestaande activiteiten omgevingsdienst t.a.v. lozingen afvalwater • Inventariseren knelpunten in de huidige uitvoeringspraktijk en de eigen rol van gemeenten, waterschap en omgevingsdienst bij toezicht en handhaving. • Inventariseren behoeften gemeenten en waterschap t.a.v. toezicht en handhaving lozingsactiviteiten. • Dialoog omgevingsdienst • Inventariseren ontbrekende juridische grondslagen (regelgeving) -> bouwsteen omgevingsplan • Dialoog kosten en bekostiging • Formuleren gezamenlijke afspraken / opdrachtformulering 					
Resultaat	Set afspraken over activiteiten en bekostiging lozingen op de riolering					
Projectleider	Gemeente					
Projectteam	<i>Nader te bepalen – bij voorkeur samen met omgevingsdienst</i>					
Externe ondersteuning	<i>Nader te bepalen</i>					
Budget	<i>Nader te bepalen</i>					

Titel Project	Bouwsteen tariefsysteem rioolheffing					
Doelstelling	Uitwerken van bouwsteen met varianten voor invulling tariefsysteem rioolheffing, zodat elke individuele gemeente een bewuste keuze kan maken over het eigen tariefsysteem.					
Bijdrage aan samenwerkingsdoelen	Verminderen kwetsbaarheid	Verbeteren kwaliteit uitvoering	Kennis ontwikkeling	Kosten besparing	Benutten kansen digitalisering	
				X		
Termijn	2022	2023	2024	2025	2026	2027
					X	X
Aanleiding	<p>De uitvoering van de gemeentelijke watertaken kunnen gemeenten bekostigen via de rioolheffing. Gemeenten hebben een grote beleidsvrijheid bij het kiezen van het tariefsysteem van de rioolheffing. De keuze voor het tariefsysteem is enerzijds ingegeven door administratieve overwegingen (welke gegevens zijn beschikbaar) en heeft anderzijds het karakter van een verdelingsvraagstuk (welke categorie belastingplichtige betaalt welk deel van de rekening).</p> <p>In de praktijk komen verschillende aanleidingen voor bij het aanpassen van het tariefsysteem van de rioolheffing: het gevoel van rechtvaardigheid (bv. situatie bij garageboxen, leegstand, grootverbruikers), bezwaar- en beroepzaken of de ambitie om een financiële prikkel in te bouwen, waarmee belastingplichtigen worden gestimuleerd om anders om te gaan met regenwater.</p> <p>RIVUS voerde eerder een studie uit naar het tariefsysteem. Daaruit bleek dat technische en financiële mogelijkheden uit elkaar liggen. Een gezamenlijke voorbereiding van eventuele keuzes in het tariefsysteem en de belastingverordening van gemeenten heeft meerwaarde. Het project hangt samen het onderdeel financiële instrumenten (4.2) van het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie.</p> <p>VNG heeft een nieuwe modelverordening voor de water- en rioolheffing uitgebracht². Hierin zijn een aantal varianten van een tariefsysteem uitgewerkt.</p>					
Activiteit	<p>Het project voorziet in de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie gebruikte tariefsystemen rioolheffing binnen RIVUS • Inventariseren behoeften aan vormgeving tariefsysteem vanuit het idee van een financiële prikkel (bv. voor anders omgaan met regenwater) • Dialoog over invulling en toepassing VNG modelverordening • Uitwerken varianten van tariefsysteem met financiële prikkel • Dialoog varianten en eventuele gezamenlijke aanpak • Uitwerken rapportage 					
Resultaat	Rapportage met varianten tariefsysteem rioolheffing, inclusief de overwegingen om de varianten toe te passen.					
Projectleider	Gemeente					
Projectteam	<i>Nader te bepalen</i>					
Externe ondersteuning	<i>Nader te bepalen</i>					
Budget	<i>Nader te bepalen</i>					

² <https://vng.nl/brieven/modelverordening-riool-en-waterzorgheffing-ervangt-modelverordening-rioolheffing#:~:text=De%20VNG%20heeft%20de%20Modelverordening,daarom%20de%20oude%20Modelverordening%20rioolheffing.>

7. Projecten in de fysieke leefomgeving

RIVUS is een realiserende regio. Daarom zijn in het uitvoeringsprogramma water naast projecten gericht op onderzoek, beleid en instrumenten ook projecten opgenomen die zijn gericht op fysieke uitvoering in leefomgeving in West-Overijssel.

De RIVUS-partners werken aan de onderstaande fysieke projecten die zijn gericht op maatregelen in watersysteem en de waterketen:

Afkoppelen bij nieuwbouw en herstructurering

Bij nieuwbouwplannen of gebiedsontwikkelingen stimuleren gemeente en waterschap het afkoppelen van verhard oppervlak van de riolering (gemengd of vuilwaterriool).

Maatregelen die voortkomen uit OAS-trajecten

- OAS Dalfsen: meeste maatregelen zijn inmiddels gerealiseerd
- OAS Genemuiden
 - Verwijderen van een bemalen overstort en elders inzetten.
 - Verbeteren waterkwaliteit overstortvijver door vergroten oppervlaktewater gemaal.
 - Het verbeteren van de afvoer van het drukrioolstelsel van Mastenbroek.

Ombouwen verbeterd gescheiden rioolstelsel naar gescheiden stelsels of VGS 2.0

- Staphorst (gerealiseerd)
- Zwolle (gerealiseerd)
- Raalte (gerealiseerd)
- Dalfsen
- Genemuiden

Uitbreiden meetnet rioolstelsel(met meetlocaties)

- Extra meetpunten in Deventer, Hessenpoort, Staphorst en Zwolle.